

ОТЧЕТ

ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ДЕЙНОСТИ ЗА БЪЛГАРИТЕ В ЧУЖБИНА

ПРЕЗ ПЕРИОДА 2014 – 2016 ГОДИНА

Образователната политика на Министерството на образованието и науката по отношение конституционното право на българските граждани да изучават български език и към правото на българите, живеещи извън Република България, да получават подкрепа от български институции, е насочена към:

- осигуряване на условия за изучаване на български език и литература, история и география на България;
- провеждане на дейности, съдействащи за съхраняване на родния език, националното самосъзнание, бит и култура;
- създаване на предпоставки за успешно продължаване на обучението в училища в България при завръщане от чужбина.

Създаването на българските неделни училища в чужбина през последните две десетилетия е отговор на новите реалности и доказателство за желанието на българите по света да съхранят езика и родовите си корени. Тези реалности поставят нови предизвикателства и изисквания, свързани с обучението на българските деца зад граница и водят до:

- засилване отговорността на българската държава относно образователните проблеми на българите в чужбина чрез създаване на нормативни, административни, организационни и методически предпоставки за ефективно функциониране на българските държавни и неделни училища в чужбина и за продължаване на обучението и образованието в училища в България;
- консолидиране и координация на дейността на отговорните заинтересовани институции – Министерство на образованието и науката, Министерство на външните работи, Държавна агенция за българите в чужбина;
- увеличаване броя на българските неделни училища в чужбина и на обучаваните в тях ученици като резултат от желанието на българите зад граница да съхранят националната си идентичност и като стремеж на училищата да извършват качествен

образователно-възпитателен процес, да обхващат повече деца и ученици, да създават атмосфера на родолюбие;

- споделена отговорност между българската държава и българските общности в чужбина;
- въвеждане на нови механизми, ред и условия за финансово подпомагане и мониторинг.

Образователната политика на МОН, насочена към създаване на условия за съхраняване на българския език и на националната идентичност, както и на възможности за проходимост и адаптивност на образователната система за българите, които се завръщат в България, се реализира чрез:

- Национална програма (НП) „Роден език и култура зад граница”, одобрявана ежегодно с решение на Министерския съвет от 2009 г. до настоящия момент;
- Постановление на Министерския съвет (ПМС) № 334/08.12.2011 г. за българските неделни училища в чужбина.

Финансирането по постановлението се осъществява въз основа на финансови стандарти, осигуряващи устойчиво развитие на образователните дейности, а финансирането по програмата „Роден език и култура зад граница” е на конкурсно-проектен принцип, с което са осигурени възможности за българските неделни училища в чужбина да планират в перспектива конкретните дейности и средства, които са им необходими.

Чрез тези нормативни инструменти се осигуряват средства за: учебници, учебни помагала, дидактически материали и българска художествена литература, възнаграждения на учителите по български език, история и география на България, възнаграждения на учителите и ръководителите на извънкласните дейности, свързани със съхраняване на националната идентичност, култура и традиции, за наем на помещенията, в които се провеждат обучението и извънкласната дейност, закупуване на народни носии, фолклорни музикални инструменти и др.

ОСНОВНИ ДЕЙНОСТИ:

I. Осигуряване на условия за изучаването на български език и литература, история и география на България от българите зад граница, както и за провеждането на дейности за съхраняване на националното самосъзнание, бит и култура:

- 1. Организиране дейността на междуведомствената комисия по въпросите на българските неделни училища в чужбина.*

- Изготвяне на писма, доклад и заповед за определяне и актуализиране на състава;
 - Изготвяне на доклад, заповед и проект на Правила за дейността на комисията;
 - Организиране и провеждане на заседанията на комисията, протоколиране на решения.
2. *Разглеждане и оценяване на постъпили документи за вписване и/или отписване в Списъка на българските неделни училища в чужбина, изготвяне на оценъчни карти и база-данни:*
- За учебната 2015/2016 година – 27 бр.;
 - За учебната 2016/2017 година – 39 бр.
3. *Изготвяне на доклад и Списък на българските неделни училища в чужбина за финансово подпомагане от МОН за учебните 2015/2016 и 2016/2017 години:*
- Към 15 април;
 - Актуализиране към 15 октомври.
4. *Участие в изготвяне на доклад, заповед за определяне размера на средствата за финансовото подпомагане – норматив на дете/ученик за провеждане на обучение и на извънкласна дейност и размера на норматива за постоянни разходи.*
5. *Изготвяне проекти на Националната програма „Роден език и култура зад граница” за 2015 и за 2016 г.*
6. *Изготвяне на доклади, заповеди и Правила за отчитане на дейността и на предоставените средства за учебните 2015/2016 и 2016/2017 години:*
- по ПМС № 334/2011 г.;
 - по Националната програма „Роден език и култура зад граница”.
7. *Разглеждане, оценяване и приемане на финансови отчети и на проекти за учебните 2015/2016 и 2016/2017 години:*
- междинни отчети на бенефициенти по Националната програма „Роден език и култура зад граница” за учебната 2014/2015 година – 65 бр.
 - окончателни отчети на бенефициенти по Националната програма „Роден език и култура зад граница” за учебната 2014/2015 година – 65 бр.
 - междинни отчети на българските неделни училища в чужбина по ПМС № 334/2011 г. за учебната 2014/2015 година – 136 бр.;
 - окончателни отчети на българските неделни училища в чужбина по ПМС № 334/2011 г. за учебната 2014/2015 година – 136 бр.;

- проекти по Националната програма „Роден език и култура зад граница” за учебната 2015/2016 година – 126 бр.
- междинни отчети на бенефициенти по Националната програма „Роден език и култура зад граница” за учебната 2015/2016 година – 115 бр.;
- окончателни отчети на бенефициенти по Националната програма „Роден език и култура зад граница” за учебната 2015/2016 година – 115 бр.;
- актуална информация на българските неделни училища в чужбина по ПМС № 334/2011 г. за учебната 2015/2016 година – 139 бр.;
- междинни отчети на българските неделни училища в чужбина по ПМС № 334/2011 г. за учебната 2015/2016 година – 139 бр.;
- окончателни отчети на българските неделни училища в чужбина по ПМС № 334/2011 г. за учебната 2015/2016 година – 139 бр.;
- проекти по Националната програма „Роден език и култура зад граница” за учебната 2016/2017 година – 121 бр.
- междинни отчети на българските неделни училища в чужбина по ПМС № 334/2011 г. за учебната 2016/2017 година – 118 бр.
- актуална информация на българските неделни училища в чужбина по ПМС № 334/2011 г. за учебната 2016/2017 година – 175 бр.

II. Осигурени условия за проследяване движението на учениците в страната и извън нея, за генериране на информация през цялата учебна година за обучаваните ученици и за осъществяване на по-ефективен контрол от МОН върху дейността на българските неделни училища в чужбина

- Разработен специализиран онлайн „Регистър на удостоверенията за проведено обучение в българските неделни училища в чужбина като основни данни и сканирани изображения – 2015 г.
- Проведен уебинар за обучение за работа с регистъра – м. април 2015 г.

III. Въвеждане на информационни масиви за учебните 2015/2016 и 2016/2017 години:

- Изготвяне и публикуване на общ списък на неделните училища в Портала за отворени данни;
- Допълване и актуализиране на информационната база-данни на дирекцията за българските неделни училища в чужбина – 293 бр.

IV. Осъществен мониторинг на място на дейността на български неделни училища в чужбина и оказана методическа помощ за подобряване на резултатите от обучението и извънкласната дейност, както следва:

- Великобритания – 1 училище в Лондон през м. октомври 2015 г.;
- Испания – 5 училища (1 училище в Бенидорм – през м. март 2015 г., 2 училища в Мадрид – през м. декември 2015 г. и 2 училища в Памплона и Логроньо – през м. април 2016 г.);
- Молдова – 4 училища (м. октомври 2015 г.);
- Гърция – 1 училище в Атина през м. юли 2015 г.

За резултатите от мониторинга са изготвени карти за посещения на място, които са изпратени на организациите, писма до дипломатическите представителства на Република България в съответните държави, писма до организациите с препоръки и срокове за отстраняване на констатираните пропуски и писма до жалбоподателите, във връзка с което са осъществени проверките.

V. Съорганизиране и участие в семинари, конференции, кръгли маси и др. събития за информиране и популяризиране на дейността, квалификация и обмяна на добри практики – презентирание и участие в дискуссионни панели:

- Втори форум на българските неделни училища в Западното полукълбо – гр. Чикаго, САЩ, м. април 2016 г.;
- Годишни конференции на Асоциацията на българските училища в чужбина (АБУЧ), м. юли 2015 и м. юли 2016 г.;
- Кръгла маса на тема „Български език за всяко българско дете в чужбина” – Париж, м. ноември 2016 г.;
- Работна среща/семинар с представители на организациите на българите от Сърбия и с учителите по български език и литература – 24-26.04.2015 г. съвместно с Посолството на Република България в Белград.

Акцентите по време на форумите са свързани с провеждането на обучението по български език и литература, история и география на България, с разходването и отчитането на средствата, които МОН предоставя на неделните училища от 2009 г. – по Националната програма „Роден език и култура зад граница” и от 2012 г. – по ПМС № 334/08.12.2011 г.

Целите на провежданите форуми е насочена към консолидиране и координиране дейността на заинтересованите страни, както и към прилагане принципа на споделената отговорност между държавните органи на изпълнителната власт, организациите на

българските общности в чужбина и други заинтересовани институции. В тези събития участват и представители на парламента, на Министерството на външните работи и Държавната агенция за българите в чужбина, както и представители на партньори на МОН – висши училища, синдикални организации на работещите в системата на народната просвета и др.

VI. Проведени междудържавни срещи

- С представители на Министерството на образованието, младежта и спорта на Чешката република по проблеми, свързани със статута на Българското средно общообразователно училище „Д-р Петър Берон” – гр. Прага.

Като краен резултат училището за първи път в своята 68-годишна история е включено в мрежата на чешките училища като чуждестранно училище с учредител Министерството на образованието и науката – м. юни 2016 г.

- Кръгла маса “Ролята на образованието за запазване на българската идентичност“, организирана от представителството на БТА в Босилеград.

На форума са обсъдени проблеми, свързани с липсата на учебници за българското малцинство, на мотивация у родителите да запишат децата си в българска паралелка, рисковете с работните места на родителите, чиито деца изучават български език

- По искане на Сръбската страна е проведена среща през ноември, 2016 г. в Босилеград между министрите на образованието и науката на Сърбия и България

VII. Наградени от МОН учители и училищни ръководители с грамота „Неофит Рилски”, номинирани от Асоциацията на българските неделни училища в чужбина:

- 2015 г. и 2016 г. – наградени 10 учители и училищни ръководители от български неделни училища във Великобритания, Испания, Австрия, САЩ;

VIII. Популяризиране на инициативи и организиране разпространението на дидактически средства за съхраняване на българския език и литература и националното самосъзнание, бит и култура сред българските неделни училища в чужбина:

- Национален видеокаталог „Това е България“;
- Художествено-документален филм „Владимир Димитров–Майстора – Светлина и дух“;
- Албум „Реликви на българската национална епопея“;
- Фотоконкурс „Аз снимам моята България“;

- Националният конкурс „Родолюбие“;
- Втори национален ученически конкурс „Вазовата България“;
- Инициативата „Българските символи - това е България“ и др.

За участие в Националният конкурс „Родолюбие“ са наградени ученици и учители от неделни училища от:

- 2015 г. – Испания, Украйна и Чешката република;
- 2016 г. – Испания.

IX. Тенденции в образователната политика на МОН

- Увеличаване броя на българските неделни училища в чужбина, финансирани от МОН по ПМС № 334/08.12.2011 г. – *от 131 през 2014 г. на 175 през 2016 г.*;
- Увеличаване броя на бенефициентите по Националната програма „Роден език и култура зад граница” – *от 60 през 2014 г. на 118 през 2016 г.*;
- Увеличаване общия брой на обучаваните деца в предучилищна възраст, ученици и кандидат-студенти като резултат от желанието на българите зад граница да съхранят националната си идентичност – *от 15 974 през 2014 г. на 21 369 през 2016 г.*;
- Увеличаване общия размер на финансирането - устойчиви условия за качествен образователно-възпитателен процес – *от 6 233 597 лв. през 2014 г. на 7 595 351 лв. през 2016 г.*;
- Въвеждане на нови механизми, ред и условия за финансово подпомагане и мониторинг.

X. Нови моменти във финансирането

Размерът на средствата за постоянни разходи се определя в зависимост от броя на училищата в населеното място, броя на обучаваните в училището, годината на включване на училището в Списъка по ПМС № 334, както и от други обективни фактори, определящи различия в разходите.

От учебната 2015/2016 година училищата получават пълния размер на норматива за постоянни разходи в размер на 20 000 лв. само в случай, че броят на децата/учениците в училището е не по-малко от 60 и училището е единствено за населеното място. При условие че училището не отговаря на това изискване, същото получава редуцирана стойност на норматива за постоянни разходи в размер на 8 000 лева.

Училищата, организирани към една и съща асоциация/организация в едно и също населено място, разделят норматива за постоянни разходи помежду си. Ако някое от тези

училища е вписано след началото на учебната 2015/2016 година в Списъка на българските неделни училища, получава стандарт в размер на 8 000 лева.

От учебната 2016/2017 година нормативът на дете/ученик за провеждане на обучение и на извънкласна дейност е прецизиран, като размерът е диференциран в зависимост от ценовото равнище в четирите групи държави, в които функционира съответното училище.

XI. Нормативно уреждане статута на българските неделни училища в чужбина, начина на финансиране, правата на учениците

- *Закон за предучилищното и училищното образование*

Регламентирано е, че системата на предучилищното и училищното образование включва и обучението, осъществявано от организациите на българите, живеещи извън Република България, регистрирани съгласно законодателството на съответната държава за извършване на образователно-културна дейност, както и от други организации и институции, посочени в глава шестнадесета (дипломатически представителства и български православни църковни общини).

Определени са учебните предмети и класовете за изучаването им, организациите, към които може да се провежда обучението и начинът на финансиране.

- *Наредба № 8/11.08.2016 г. за информацията и документите за системата на предучилищното и училищно образование*

Регламентирани са реквизитите на удостоверение за проведено обучение, което се издава на учениците от българските неделни училища, които функционират към организации на българи, към дипломатически представителства на Република България и към български православни църковни общини в чужбина.

- *Наредба № 11 от 01.09.2016 г. за оценяване на резултатите от обучението на учениците*

Уредено е правото на учениците от VIII до XII клас, които са се обучавали в българско неделно училище в чужбина, да не полагат приравнителни изпити по български език и литература, по история и география на България, ако при продължаване на обучението в училище в България представят Удостоверение за проведено обучение с оценки по посочените предмети.

- *Наредба № 3 от 17.05. 2004 г. за организацията и провеждането на държавните зрелостни изпити*

От учебната 2014/2015 година е регламентирана възможност за лица, които са се обучавали или се обучават в училища на чужди държави, да полагат (по реда и условията

за организацията и провеждането на ДЗИ) изпит по общообразователен предмет, невключен в дипломата за средно образование.

На тези изпитите могат да се явят лица след завършено средно образование, след успешно приключване на последния гимназиален клас или по време на обучението в последния гимназиален клас в училища на чужди държави.

- *Адаптирани учебни програми*

През 2016 год. са разработени и са утвърдени със заповед на министъра на образованието и науката адаптирани учебни програми *по български език и литература, по история и цивилизации и по география и икономика* за обучението на учениците от I и от V клас в неделните училища в чужбина, като поетапно през следващите учебни години ще се разработват и за останалите класове.

За първи път се адаптират учебни програми по история и цивилизации и география и икономика в частта им, отнасяща се до историята и географията на България.

При адаптирането на програмите за първи път експерти на МОН *работиха заедно с учители*, които преподават в неделни училища в Европа и в Америка и дадоха становище какво е най-удачно да се преподава. Учебните програми са адаптирани така, че обучението по тях да осигури усвояването на българския книжовен език, българската литература, историческото и географско познание за българските земи в условията на чужда езикова среда, да възпитава родолюбие и стремеж към съхраняване на национална идентичност.

Предстои разработване на учебни помагала и специфични педагогически методики за работа в чуждоезикова среда.

XII. Създаване на дирекция „Образование на българите в чужбина и училищна мрежа”

Дирекцията е създадена с последните изменения в Устройствения правилник на МОН от 11.10.2016 г. Създаването и е израз на сериозното отношение и дългосрочната програма за приобщаване на българите, където и да се намират те, както и на тези , които могат да допринесат за популяризиране на българския език, фолклор и традиции.

Обособяването на дирекция, която да координира и контролира дейността, свързана с образованието на българите в чужбина е обусловено от постоянно нарастващия брой на неделните училища и броя на бенефициентите по националната програма „Роден език и култура зад граница”, от многообразието и обема на дейностите, свързани не само с организацията и провеждането на учебния процес и извънкласните дейности, но и с отчитането на средствата, предоставени от МОН. Създаването на тази дирекция ще

осигури по-добра комуникация с дипломатическите мисии на България по света, с българските неделни училища в чужбина, организациите на българите, регистрирани в чужди държави, както и с другите институции в страната, които имат отношение към съхраняване на българското самосъзнание на сънародниците ни по света. Общите институционални усилия и ефективните взаимоотношения с неправителствения сектор имат за цел да допринесат за повишаване обхвата на изучаващите български език и култура по света и качеството на обучението.

Основната функция на дирекцията е да отговаря за провеждането на държавната политика, свързана с обучението на българите, живеещи извън Република България, както и за опазване на българското културно-историческо наследство.

Информация за реализираните дейности съгласно ПМС № 103/1993 г. за 2016 г. от дирекция „Протокол и международно сътрудничество“

1. Проведен е летен отдих съгласно чл. 8а на ПМС № 103/1993 г. в базите на Национален детски комплекс (НДК), с. Ястребино, и Национален детски екологичен комплекс (НДЕК), с. Ковачевци за 2016 г. за 194 ученици от Република Молдова, Украйна, Румъния, Република Сърбия и Република Македония, както следва:

№ по ред	Държава	База	Брой ученици
1	Украйна	НДК Ястребино	33
2	Румъния	НДК Ястребино	47
3	Р Молдова	НДК Ястребино	47
4	Р Македония	НДЕК Ковачевци	48
5	Р Сърбия	НДЕК Ковачевци	19
	Общо:		194

2. За учебната 2016/2017 година, съгласно чл. 8 от ПМС № 103/1993 г. са командировани 25 преподаватели по български език и литература, българска история, българска музика и български народни инструменти, от които:

- 14 преподаватели в Република Молдова;
- 8 в Украйна;
- 1 в Румъния;

- 1 в Република Казахстан;
- 1 в Република Сърбия.

3. За учебната 2016/2017 година е осигурена учебна и учебно-помощна литература съгласно чл. 2 и чл. 7 от ПМС № 103/1993 г. в размер на 4 183 бр. книги:

- за Република Молдова – 1984 бр.
- за Украйна – 1492 бр.
- за Република Казахстан– 43 бр.
- за Република Сърбия – 519 бр.
- за Румъния – 145 бр.

4. Във връзка с чл. 6 на ПМС № 103/1993 г. МОН ежегодно осигурява курсове за квалификация на педагогически кадри и лингвистични практики за ученици и студенти от българска народност. През 2016 г. обучението се провежда в Департамента за информация, квалификация и продължаващо обучение - Варна при ШУ „Епископ Константин Преславски”, Департамента за информация и усъвършенстване на учителите при Софийски университет „Св. Климент Охридски”, Технически университет – Габрово, Великотърновски университет „Св. Св. Кирил и Методий” и Русенски университет „Ангел Кънчев.

Обучението е за студенти, ученици и преподаватели от Украйна, Република Молдова, Румъния и Република Сърбия.

Информация за състоянието на българското малцинство в Република Сърбия

Необходимо е възстановяване на обучението на български език в училищата на българското малцинство, което да не изисква ежегодно деклариране от страна на родителите за езика, на който да се обучават техните деца.

Очакваме Министерството на образованието, науката и технологичното развитие на Сърбия да разшири учебния план на училищата в районите с българско национално малцинство, с извършване на обучение, както и да оказва необходимото съдействие при разкриването на нови такива паралелки. Същото съдействие очакваме и за въвеждане на обучението на български език в детските градини на българското национално малцинство.

България оценява като особено важна стъпка и изказва благодарност за вече предадените на българската страна първи 12 учебника, преведени и отпечатани за нуждите на Българското национално малцинство в Сърбия от 1984/1985 г. насам, както и за поетия ангажимент от страна на Министър Шарчевич през настоящата учебна година да бъдат осигурени и останалите учебници за основното и средно образование на Българското национално малцинство.

Очакваме в най-скоро време да бъде подписан Анекс към настоящия Меморандум за превод на учебници за основното образование (с който да бъдат преведени оставащите около 20-25 учебника), и подписване на нов Меморандум за средното образование (около 30 учебника).

Изключително внимание обръщаме и на оформянето на цялостното съдържание на учебниците по история, география, изобразително изкуство и музика, което изисква замяна на *30% от сръбското съдържание с българско*, за което Сърбия декларира, че ще отдели необходимите средства за отпечатване на учебниците в рамките на бъдещите Анекси и в изпълнение на чл. 3 от Закона за учебниците.

Оценяваме високо ангажираността на Държавния секретар на МПНТР на Сърбия Гордана Предич да съдейства за бързото разрешаване на всички въпроси, касаещи образованието на БНМ. Открит и директен диалог между сръбските институции и учебните заведения на БНМ е много важен, тъй като той стимулира доверие, партньорство и прозрачност при вземането на решения, засягащи нашите сънародници.

В тази връзка продължаваме да сме загрижени от липсата на преведени учебници по всички учебни предмети на български език за училищата с български паралелки в Сърбия за учебната 2016/17 година, особено за средното образование, което създава трудности за учениците и усложнява работата на учителите;

От първостепенно значение е съгласуването на нова Спогодба и нова тригодишна Програма за сътрудничество в областта на образованието. По изпратените бележките на сръбската страна по предложения от МОН проект на нова тригодишна Програма (изразени през м. юни 2016 г.) се констатира широк обхват на проблематиката и различия в подходите. Необходимо е да се създаде експертна работна група, която да започне работа над новите документи, при отчитане на връчения от българската страна проект за Спогодба и вижданията на двете страни за Програма.

В контекста на членството на Сърбия в ЕС България приветства положените от Сърбия усилия, в частност по преговорни глави 24 и 25 в областта на научните изследвания и образованието (очаква се да бъде предложено едновременно отваряне и затваряне на тези глави). Подчертаваме важността от своевременно изпълнение на всички поети в хода на преговорите ангажименти от сръбска страна, особено свързаните с въвеждането на Директива 77/486/ЕИО за обучението на децата на работниците мигранти и с привеждането на сръбската образователна система в съответствие с общите европейски принципи за равнопоставеност на достъпа до образование, включване в образователната система и осигуряване качеството на обучението. България би подкрепила едновременното отваряне и затваряне на преговорна глава 25 в частта за образование, ако сръбската страна демонстрира силна политическа роля и положи максимални усилия за успешното практическо изпълнение на тези изисквания, особено що се отнася до правото на изучаване на майчин език от националните малцинства и недискриминацията.

България има готовност да сподели опита си и да подпомогне Сърбия в процеса на синхронизиране на образователната ѝ система с политиките на ЕС. И двете страни имат общи предизвикателства в тази област, като например подобряването на съответствието между резултатите от ученето и изискванията на пазара на труда. В тази посока ще допринесе и прилагането от страна на Сърбия на Препоръката за Европейската квалификационна рамка, респ. ще се подобрят прозрачността, съпоставимостта и признаването на сръбските квалификации, както и мобилността както на сръбските, така и на българските граждани. През последните няколко години в България се осъществяват редица реформи на образователната система по отношение на общото, професионалното и висшето образование и има успешни практики, които биха представлявали интерес за сръбската страна.

Договорноправна база

Настоящият обхват и дълбочина на сътрудничеството в сферата на образованието и науката не отговарят на потенциала и желанието на двете страни за взаимно сближаване. Част от проблемите са свързани със **забавеното осъвременяване на нормативната база** в тази област. От първостепенно значение е съгласуването на **нова Спогодба** и нова тригодишна **Програма за сътрудничество в областта на образованието**. По изпратените бележките на сръбската страна по предложения от МОН проект на нова тригодишна Програма (изразени през м. юни 2016 г.) се констатира широк обхват на проблематиката и

различия в подходите. Необходимо е да се създаде **експертна Работна група**, която да започне работа над новите документи, при отчитане на връчения от българската страна проект за Спогодба и вижданията на двете страни за Програма.

Обучение на български език в Република Сърбия

Цялостно обучение на български език се осъществява в Основно училище „Г. Димитров“, гр. Босилеград, където паралелно се разширява изучаването на български език с допълнителни часове по предмета. В селата от Босилеградско български език се изучава допълнително. В Основно училище „Хр. Ботев“, гр. Димитровград български език с елементи на национална култура се изучава като избираем предмет.

В Гимназия „Св. Св. Кирил и Методий“, гр. Димитровград 8 паралелки се обучават на български език, с 4 часа седмично часове по български език и 2 часа седмично часове по сръбски език. За останалите 8 паралелки в училището обучението е на сръбски език, с 2 часа седмично изучаване на български език.

Проблеми с обучението и осигуряването на необходимите учебници за децата, записани в българските паралелки в Република Сърбия

Въпросът с превеждането и узаконяването на учебниците, по които да бъдат обучавани децата, записани в българските паралелки е регламентиран в Закона за образованието на Република Сърбия.

За реализиране на учебните програми от първи до трети клас образователното министерство на Република Сърбия разрешава внос и ползване на учебници от България.

В тази връзка дирекция „Протокол и международно сътрудничество“ на МОН ежегодно осигурява в съответствие с получени заявки учебна и учебно-помощна литература за училищата с обучение на български език в Сърбия, съгласно чл. 2 и чл. 7 на ПМС № 103/1993 г.

Необходимо е възстановяване на обучението на български език в училищата на българското малцинство, което да не изисква ежегодно деклариране от страна на родителите за езика, на който да се обучават техните деца.

Очакваме Министерството на образованието, науката и технологичното развитие на Сърбия да разшири учебния план на училищата в районите с българско национално малцинство, с извършване на обучение, както и да оказва необходимото съдействие при разкриването на нови такива паралелки. Същото съдействие очакваме и за въвеждане на

обучението на български език в детските градини на българското национално малцинство (БНМ).

В грама с изх. № 08-778/03.10.2016 г. посолството на Република България в Белград ни информира, че на проведена среща на посланик Радко Влайков с г-н Ивица Дачиц – заместник министър-председател и министър на външните работи на Република Сърбия официално са предадени на българската страна първите 12 учебника, преведени и отпечатани за нуждите на Българското национално малцинство в Сърбия.

Сръбският външен министър се е ангажирал през настоящата учебна година да бъдат осигурени и останалите учебници за основното и средно образование на БНМ.

Това са първите отпечатани учебници от 1984/1985 г. насам за БНМ.

Оценяваме високо първите, но важни стъпки, направени от Сърбия за превод и отпечатване на учебници за децата на БНМ. Очакваме в най-скоро време да бъде подписан Анекс към настоящия Меморандум за превод на учебници за основното образование (с който да бъдат преведени оставащите около 20-25 учебника), и подписване на нов Меморандум за средното образование (около 30 учебника).

Изключително внимание обръщаме и на оформянето на цялостното съдържание на учебниците по история, география, изобразително изкуство и музика, което изисква замяна на *30% от сръбското съдържание с българско*, за което Сърбия декларира, че ще отдели необходимите средства за отпечатване на учебниците в рамките на бъдещите Анекси и в изпълнение на чл. 3 от Закона за учебниците.

Оценяваме високо ангажираността на Държавния секретар на МПНТР на Сърбия Гордана Предич да съдейства за бързото разрешаване на всички въпроси, касаещи образованието на БНМ, ярък пример за което бе нейното посещение на 1 ноември 2016 г. в Цариброд, където проведе разговори с директорите на училищата и български организации на БНМ. Смятаме, че откритият и директен диалог между сръбските институции и учебните заведения на БНМ е много важен, тъй като той стимулира доверие, партньорство и прозрачност при вземането на решения, засягащи нашите сънародници.

В тази връзка продължаваме да сме загрижени от липсата на преведени учебници по всички учебни предмети на български език за училищата с български паралелки в Сърбия за учебната 2016/17 година, особено за средното образование, което създава трудности за учениците и усложнява работата на учителите;

Програма между правителството на Република България и правителството на Република Сърбия за сътрудничество в областта на образованието, културата и спорта за периода 2016-2019 г.

През 2013 г. МОН предостави за съгласуване на сръбската страна проект на Програма между правителството на Република България и правителството на Република Сърбия за сътрудничество в областта на образованието, културата и спорта.

През 2015 г. сръбската страна предложи контрапроект на Програмата, в който не се отчитат текстове, за които българската страна държи да останат, тъй като се отнасят до българското национално малцинство и неговите права по отношение на обучението по и на български език.

С оглед решаване на проблемите на българското национално малцинство съвместно с МВнР по наша покана през м. ноември 2015 г. бе организирана среща на ниво заместник-министри на образованието. Целта на срещата бе уточняване на отворените въпроси и търсене на пътища за решаването им. В рамките на срещата сръбската страна заяви, че ще предостави проект на меморандум за сътрудничество. Проектът на Меморандум в областта на образованието на националните малцинства беше предоставен от сръбска страна през м. ноември 2016 г.

След получаване му МОН и МВнР се обединиха около становището, че българската страна би следвало да отхвърли проекта като нецелесъобразен, поради необвързващото му естество и декларативен характер. Неприемливо е визирането на „национални малцинства в двете държави“, тъй като поради обективни исторически причини в България не може да съществува сръбско малцинство.

В последствие беше решено да бъде предложен на сръбската страна проект на Програма между правителството на Република България и правителството на Република Сърбия единствено в областта на образованието. По предложение на МВнР сектор „Култура“ бе изваден от програмата, с оглед улесняване на преговорния процес. В текста на програмата е заложена възможност за създаване на Смесена българо-сръбска комисия по въпросите на образованието, в рамките на която ще се поставят всички отворени въпроси, включително и осигуряване на учебници за българското национално малцинство.

Към момента в МОН не е получен от сръбска страна контрапроект на Програмата, а чрез посолството на Република България в Белград са изпратени бележки по българския проект, които отхвърлят текстове, отнасящи се до подпомагане от българска страна на обучението на майчин език на БНМ, чрез създаването на Смесена българо-сръбска комисия.

Г-жа Таня Мишчевич, ръководител на екипа на Република Сърбия за преговори за членство в ЕС е заявила, че сръбската страна има готовност за провеждане на експертни разговори по съдържанието на документа, като е подчертала, че изпратения по-рано Меморандум в областта на образованието на националните малцинства не е бил съгласуван с МВНР на Сърбия и следва да се счита за оттеглен.

***Проблеми при обучението на български език
на българското национално малцинство в Република Сърбия***

Въпросът с превеждането и узаконяването на учебниците, по които да бъдат обучавани децата, записани в българските паралелки, е регламентиран в Закона за образованието на Република Сърбия.

За реализиране на учебните програми от първи до трети клас образователното министерство на Република Сърбия разрешава внос и ползване на учебници от България.

С писмо от м. август 2015 г. от Владимир Захариев, председател на Националния съвет на българското национално малцинство в Сърбия, отправи молба към МОН за съдействие относно оформянето на цялостното съдържание на учебниците по история, география, музикално и изобразително изкуство, по които се изисква замяна на 30% от сръбското съдържание с българско.

В отговор на отправеното искане МОН информира, че не може да окаже помощ, свързана с подготовката и финансовото подпомагане на отпечатването на учебници, поради липсата на нормативно основание за извършване на такава дейност, както и че единствената възможност към момента за подпомагане от МОН на обучението на български език в Република Сърбия е чрез осигуряване на учебна и учебно-помощна литература, съгласно чл. 2 и чл. 7 на ПМС № 103/1993 г. и НП „Роден език и култура зад граница“.

През 2013 г. МОН предостави за съгласуване на сръбската страна проект на Програма между правителството на Република България и правителството на Република Сърбия за сътрудничество в областта на образованието, културата и спорта.

През 2015 г. сръбската страна предложи контрапроект на Програмата в който не се отчитат текстове, за които българската страна държи да останат, тъй като се отнасят до българското национално малцинство, техните права по отношение на обучението по и на български език.

С оглед решаване на проблемите на българското малцинство съвместно с МВНР по наша покана през м. ноември 2015 г. бе организирана среща на ниво заместник-министри на образованието. Целта на срещата бе уточняване на отворените въпроси и търсена на пътища за решаването им. В рамките на срещата сръбската страна заяви, че ще предостави проект на меморандум за сътрудничество. Проектът на Меморандум в областта на образованието на националните малцинства бе предоставен от сръбска страна през м. ноември 2016 г.

След получаване му МОН и МВНР се обединиха около становището, че българската страна би следвало да отхвърли проекта като нецелесъобразен, поради необвързващото му естество и декларативен характер. Неприемливо е визирането на „национални малцинства в двете държави“, тъй като поради обективни исторически причини в България не може да съществува сръбско малцинство.

В последствие бе решено да бъде предложен на сръбската страна проект на Програма между правителството на Република България и правителството на Република Сърбия единствено в областта на образованието. По предложение на МВНР сектор „Култура“ бе изваден от програмата, с оглед улесняване на преговорния процес. В текста на програмата е заложена възможност за създаване на Смесена българо-сръбска комисия по въпросите на образованието, в рамките на която ще се поставят всички отворени въпроси, включително и осигуряване на учебници за българското национално малцинство.

Към момента в МОН са получени от сръбска страна бележки по предложения проект на Програма.

На проведена през м. юли 2016 г. в Босилеград кръгла маса на тема: „Ролята на образованието за запазване на българската идентичност“ са очертани следните проблеми: липса на учебници за българското национално малцинство, липса на мотивация при родителите да запишат децата си в българска паралелка, формиране на паралелки с изучаване на български език чрез анкетиране на родителите.

Българското национално малцинство е договорило с Министерството на просветата, науката и технологичното развитие на Република Сърбия да бъдат преведени на български език и отпечатани учебниците за I, II, V и IX клас, които вече са готви.

Предприети действия от страна на МОН за решаване на образователните проблемите, отнасящи се до обучението на майчин език на БНМ в Сърбия:

1. В съответствие с получени заявки в МОН дирекция МЕС ежегодно е осигурявала учебна и учебно-помощна литература съгласно ПМС № 103/1993 г. необходима за

обучението на български език в училищата в Босилеград и Димитровград (Цариброд). Обучението по български език се подпомага и чрез НП „Роден език и култура зад граница“

2. Българските лектори, командировани в университетите в Белград и Ниш оказват помощ при превода на учебниците за БНМ.
3. По искане на МВНР на Република България е организирана среща с представители на сръбското образователно министерство на която е отбелязана ролята и желанието на българската страна за подпомагане на учебния процес на БНМ в Република Сърбия.
4. Посолството на Република България в Белград и МВНР на Република България използват всички възможни лостове и механизми за въздействие чрез преговорни глави 23 „Съдебна система и основни права“ и глава 26 „Образование и култура“, отнасящи се до образованието и правата на лицата, принадлежащи към националните малцинства.

ИНФОРМАЦИЯ

за приемането на българи, живеещи извън Република България, и на граждани на Република Македония за студенти, докторанти и специализанти през учебната 2016-2017 г. съгласно ПМС № 103/1993 г. и ПМС № 228/1997 г.

I. Информационна кампания

1. През периода 13-30 март 2016 г. са проведени **информационни дни за българското висше образование в следните направления:** Македония, Албания, Косово, Молдова, Украйна, Сърбия . В Македония и Косово кампанията е проведена за **първи път.**

II. Приети документи и проведени кандидатстудентски изпити през периода 17 юни - 26 юли **в 7 държави** съгласно утвърдения график. Проведени специализирани **конкурсни изпити по изкуства и спорт** в АМГИИ – Пловдив, НМА, НСА и НХА в периода 29.08 - 13.09.2016 г.

III. Класиране на кандидат-студентите след завършено средно образование

За кандидатите по двете постановления са проведени по **три класирания** за обучение съответно в **29 и 20 висши училища**. **Първото класиране** е извършено поотделно за всяка страна в рамките на утвърдения план, а **следващите** - за всички кандидати по реда на съответното постановление. Извършени са **отделни еднократни класирания за АМГИИ – Пловдив, НМА и НХА, и две класирания за НСА**

Кандидат-студентите от Република Македония за първи път участваха в първото класиране и по двете постановления поради наличието на утвърдени места и по ПМС № 103/1993 г.,

Кандидатите за обучение на **образователно-квалификационна степен „магистър“** след завършена степен **„бакалавър“** са класирани в **2 класирания** чрез конкурс по документи.

IV. Данни за кампанията

1. Съгласно чл. 4, ал. 1 на ПМС № 103/1993 г., министърът на образованието и науката предлага ежегодно на Министерския съвет за утвърждаване до **1000 места за обучение**. Според чл. 4, ал. 3 на ПМС № 103/1993 г., МОН осигурява ежегодно в рамките горепосочените **1000, до 15 места**, предназначени за първенци на випуски на средни училища или класирани на първо място в национални олимпиади по български език и литература. Поради това с **ПМС № 328/2016 г.** са утвърдени съответно **985 места** за обучение съгласно ПМС № 103/1993 г. и **150 места** съгласно ПМС № 228/1997 г.

За утвърдените **985 места** съгласно ПМС № 103/1993 г. са кандидатствали **718 кандидати**, от които **100** за обучение на ОКС „магистър“ след придобита степен „бакалавър“.

За **150 места**, утвърдени съгласно ПМС № 228/1997 г. са кандидатствали **298 кандидати**, от които **9** за обучение на ОКС „магистър“ след придобита степен „бакалавър“.

Общият брой на кандидат-студентите по двете постановления е **1016**.

V. Резултати от кандидатстудентската кампания

- ❖ По ПМС № 103/1993 г. са класирани **558** студенти за обучение след завършено **средно образование** и **74** за обучение на ОКС „магистър“ след ОКС „бакалавър“ или **общо 632 студенти**.

- ❖ По ПМС № 228/1997 г. са приети **119 студенти за обучение след средно образование и 6 на ОКС „магистър” след „бакалавър“ или общо 125 студенти.**

В заключение: за учебната 2016-2017 г. на **1000 места** по ПМС № 103/1993 г. са приети **632 студенти**, а на **150 места** по ПМС № 228/1997 г. са приети **125 студенти**.

Общият брой на студентите, приети по двете постановления е 757.

Увеличеният брой места за обучение по ПМС № 103/1993 г. от **400 на 1000** предизвика значително повишаване на интереса и **броя на кандидатите от Украйна, Македония, Молдова и Албания**, включително и за обучение на ОКС „магистър” след „бакалавър”.

VI. Прием за обучение на ОНС „доктор“ и следдипломна специализация

За утвърдените **20 места** за редовна докторантура, разпределени в **7** висши училища, и за **120-те месеца** следдипломна специализация, са кандидатствали **съответно 42 и 14 кандидати**. В резултат от проведения на 31.10.2016 г. конкурс по документи са класирани **19 кандидати за докторантура и 12 кандидати за следдипломна специализация** с обща продължителност **93 месеца**.

ИНФОРМАЦИЯ

За преобразуване на Тараклийския държавен университет „Григорий Цамблак“ във филиал на българско държавно висше училище

1. **Проведени разговори** в Министерството на образованието на Република Молдова и в Тараклийския държавен университет за бъдещия статут на университета от българска делегация на МОН.

2. Получена в края на ноември 2016 г. официална позиция на Министерството на образованието на Република Молдова относно статута на ТДУ. Позицията изразява **положителното отношение на молдовската страна** относно предложението на МОН за преобразуване на ТДУ във филиал на българско държавно висше училище и готовност за преговори.

3. Разработени са **финансови разчети за средствата**, предоставяни на ТДУ от МОН на Република България и от Република Молдова, справки за специалностите, по които се обучават студентите, предложения за нови специалности за обучение и справки за академичния състав и материална база на ТДУ.

4. Разработен е **правен анализ на българското и молдовското законодателство** относно откриване на филиал на българско висше училище в Молдова, в резултат на който се предпочита възможността за подписване на международен договор между двете страни, с което ще бъдат избегнати процедурите, предвидени в националните законодателства на двете страни.

5. По отношение на вариантите за преобразуване на ТДУ във филиал на конкретно българско държавно висше училище са предлагат **два варианта:**

5.1 ТДУ да бъде преобразуван във **филиал на Русенския университет „Ангел Кънчев“**, като се сключи споразумение с Великотърновския университет „Св. св. Кирил и Методий“ за провеждане на обучение по съвместни програми в областта на социалните, стопанските, правните и педагогическите науки.

5.2 ТДУ да бъде преобразуван във **филиал на Великотърновския университет „Св. св. Кирил и Методий“**, но остава проблемът с обучението на студенти по инженерни и аграрни специалности, за които университетът няма акредитация (т. е. не разполага с академичен състав и материална база). Възможно е сключване на споразумение с РУ „Ангел Кънчев“ за провеждане на съвместно обучение по акредитирани и в двете висши училища професионални направления – в областта на социалните, стопанските, правните и педагогическите науки. **За обучението в инженерните и аграрните специалности подобен подход не е приложим поради липса на акредитация за тези направления във ВТУ, което ще бъде в нарушение на чл. 80, ал. 1 от ЗВО.**

ИНФОРМАЦИЯ

ЗА БЪЛГАРСКИТЕ ЛЕКТОРАТИ ЗАД ГРАНИЦА – 2016 Г.

Лекторатите по български език в чуждестранни университети представляват основният елемент на държавната политика за разпространение на българския език и култура зад граница, реализирана от Министерство на образованието и науката на Република България.

Лекторатите са:

- ✓ Обособени в рамките на научни звена в чуждестранни университети.
- ✓ Основен институционален елемент от дейността на чуждестранната българистика.
- ✓ Създават се на основание подписани спогодби, програми и споразумения за образователен, културен и научен обмен с други държави.

За академичната 2016-2017 г.:

- ✓ 39 лекторати (в някои страни има повече от един лекторат)
- ✓ 20 държави на два континента (Европа и Азия)

Географско разпределени по държави:

- ✓ Европа:
14 държави от ЕС (Австрия, Великобритания, ФРГ, Гърция, Ирландия, Италия, Полша, Румъния, Словакия, Словения, Унгария, Хърватия, Чешка Република, Франция)
4 ИЗВЪН ЕС (Албания, Руска Федерация, Украйна, Сърбия)
- ✓ Азия
2 - Индия и Китай

Преподаването на български език в чуждестранните университети:

Цели: Максимално широка публичност не само сред академичните среди, но и сред широката общественост.

Инструменти за постигане:

Сътрудничество с българските посолства, културни институти, асоциации на българите в чужбина, преподаване в българските училища, организиране на различни прояви, участие в международни проекти и медийни изяви.

Положителни тенденция през последните години:

Откриване на нови лекорати:

- ✓ Постепенно възстановяване/увеличаване на броя на лекторатите след финансовата криза – през 2009 г. лекторатите са били 44 на брой, а в момента са 39 броя;
- ✓ През 2014 г. са открити три нови лектората – два в Република Гърция (Атински национален университет и Тракийски университет „Демокрит“, Комотини) и един в Италия – университет „Ка‘ Фоскари“, Венеция.
- ✓ През 2015 г. – един лекторат във Франция, университет „Екс Марсилия“
- ✓ През 2016 г. – възстановяване на лектората в гр. Неапол, Университет „Ориентале“.

БРОЙ НА СТУДЕНТИ В БЪЛГАРСКИТЕ ЛЕКТОРАТИ ПРЕЗ АКАДЕМИЧНАТА 2015-2016 г.

